

Tartalom

Béky Loránd: A nyelvtan- és nyelvhasználat kérdései az idegennyelv tanításban.....	5
Bihari József: Megjegyzések az orosz igeszemlélet problematikájához.....	21
J. Duhan: Vjacseszlav Kondrtyev hősei.....	43
Földvári Sándor: Az Egri Főegyházmegyei Könyvtár cirill és glagolita nyomtatványainak helytörténeti kérdései.....	63
Hekli József: Arbuzobov "lírai" drámái.....	75
Lengyel Zoltán: Gondolatok Varlam Salamovról.....	97
Lengyel Zoltánné: О "Стихах к сыну" Марины Цветаевой.....	109
N. Lőrincz Julianna: Jeszenyin költészete magyar műfordításai tükrében.....	133
Sz. Romanova: Az írásjelek használatának tanítása.....	143
Szőke Lajos: Prepozíció nélküli accusativus és dativus az egyháziszláv nyelvben.....	149
Tóth Miklósné: "Külső jegyek és belső tulajdonságok" a frazeológia tükrében.....	161
V. Fedoszov-V. Furasov: Magyar egyetemisták részképzése Oroszországban.....	171

ISSN 1216-8165

Felelős kiadó: dr. Orbán Sándor
főiskolai főigazgató

Készült az Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola
nyomdaüzemében

ACTA
ACADEMIAE PAEDAGOGICAE AGRIENSIS
NOVA SERIES TOM. XXI.

AZ ESZTERHÁZY KÁROLY TANÁRKÉPZŐ FŐISKOLA

TUDOMÁNYOS KÖZLEMÉNYEI

REDIGIT – SZERKESZTI
PÓCS TAMÁS, V. RAISZ RÓZSA

Статьи по славянской филологии

TANULMÁNYOK
A SZLÁV FILOLÓGIA KÖRÉBŐL

REDIGIT – SZERKESZTI
HEKLI JÓZSEF

EGER

1993

СОДЕРЖАНИЕ

Л. Беки: Грамматика и вопросы её использования в обучении иностранному языку.....	5
Йожеф Бихари: Некоторые замечания о проблематике видов глагола.....	21
Я. Духан: Вячеслав Кондратьев и его герои.....	43
Ш. Фельдвари: Старопечатанные криллические и глаголические книги библиотеки Эгерского Архиепископства.....	63
И.Хекли: "Лирические" драмы Арбузова.....	75
З. Лендьел Дедюхина: О "Стихах к сыну" Марины Цветаевой.....	97
З. Лендьел: Раздумья о жизни и о рассказах Варлама Шаламова.....	109
Н.Юлианна Лёринц: ПоЭзия С. Есенина в зеркале венгерского художественного перевода.....	133
С. Романова: Обучение студентов английской пунктуации.....	143
Л. Секе: Беспредложный винительный и дательный падеж в церковно-славянском языке.....	149
М.Тот: Некоторые замечания о фразеологизмах со значением "Внешность, характер".....	161
В.Федосов-В.Фурашов: Из истории стажировки венгерских студентов в России.....	171

ACTA ACADEMIAE PAEDAGOGICAE AGRIENSIS NOVA SERIES TOM. XXI.

AZ ESZTERHÁZY KÁROLY TANÁRKÉPZŐ FŐISKOLA

TUDOMÁNYOS KÖZLEMÉNYEI

REDIGIT – SZERKESZTI
PÓCS TAMÁS, V. RAISZ RÓZSA

Статьи по славянской филологии

TANULMÁNYOK A SZLÁV FILOLÓGIA KÖRÉBŐL

REDIGIT – SZERKESZTI
HEKLI JÓZSEF

EGER

1993

ACTA
ACADEMIAE PAEDAGOGICAE AGRIENSIS
NOVA SERIES TOM. XXI.

AZ ESZTERHÁZY KÁROLY TANÁRKÉPZŐ FŐISKOLA

TUDOMÁNYOS KÖZLEMÉNYEI

REDIGIT – SZERKESZTI
PÓCS TAMÁS, V. RAISZ RÓZSA

Статьи по славянской филологии

TANULMÁNYOK
A SZLÁV FILOLÓGIA KÖRÉBŐL

REDIGIT – SZERKESZTI
HEKLI JÓZSEF

EGER

1993

FÖLDVÁRI SÁNDOR
/KLTE Szláv Intézet/

AZ EGRI FŐEGYHÁZMEGYEI KÖNYVTÁR
CIRILL ÉS GLAGOLITA NYOMTATVÁNYAINAK
HELYTÖRTÉNETI KÉRDÉSEI¹

Már a magyarországi cirill szakbibliográfia úttörőjének tekinthető *Hodinka Antal* is felhívta a figyelmet arra, hogy a glagolita és cirill betűs – ortodox, ill. görög katolikus egyházainkban használt – szerkönyvek története, mozgásuk nyomon követése /proveniencia-kutatás/ fontos adatokkal szolgálhat úgy a szláv filológia, mint a magyar művelődéstörténet és más szakterületek számára.²

E vizsgálatok első lépése a cirill és glagolita nyomtatványokat tartalmazó könyvgyűjtemények leírása, annotált szakbibliográfiák készítése. Ilyen feltáró és bibliográfiai munkát elsősorban *Ojtozi Eszternek*, a Debreceni Egyetemi Könyvtár tudományos főmunkatársának köszönhetünk, elsősorban a tiszántúli gyűjtemények kutatása terén.³ Ojtozi előtt a tiszántúli gyűjteményeket *Gottesmann Dóra* kutatta.⁴ Kialakult a cirill szakbibliográfiák annotálásának modern gyakorlata, amelyben alapkövetelmény a nemzetközi standard bibliográfiák megfelelő tételszámaira való utalás.⁵

Pallagi Béláné és *Zbiskó Ernőné* 1962–1966-ban közzétett egy jegyzéket az Egri Főegyházmegyei Könyvtár szláv anyagáról.⁶ A munka a maga idejében igen értékes kezdeményezésnek számí-

tott, mint az első tudósítás, amely a szakterület művelőinek figyelmét az egi cirillikákra felhívta. Sajnos, a leírások nem minden tekintetben feleltek meg a modern bibliográfiai és tudományos követelményeknek. A liturgikus könyvek annotációi hibásak, nincsenek feltüntetve a nyomdák, hiányos a pagináció, könyvészeti szempontból a kollacionálás egészében szakszerűtlen. Szükségessé vált a könyvek újbóli számbavétele, s katalógus formájában való közreadása.⁷ Ezen új feltárás a teljes anyagot, vagyis a a nem cirill betűs szláv, illetve a szlávokra vonatkozó irodalmat is számba vette; publikálásra került ezideig az 1820 előtti cirill és a glagolita fond. Első alkalommal derült fény a glagoliták meglétére.

A művek nyelve keleti, illetve déli szerkesztésű egyházi szláv /a redakciók közelebbi meghatározására itt nem térünk ki/, továbbá orosz, szerbhorvát, illetve román, latin és német. Két román nyelvű cirill betűs szertartáskönyv található: *Октоихъ. Блажь.* 1760. rakt. jelzete S. VII. 60., illetve *Апостоль. Блажь.* 1767. rakt. jelz. Сс. I*. 11. Található az állományban egy szláv-román-német trilingvis könyv: *Катихисисъ малый. Катихисисъ микъ. Душтук. Лфеусршыгы.* Wien, Joseph Kurzböck, 1774. rakt. jelz. U. IX. 37.

Itt hívjuk fel a figyelmet két, egyedülálló ritkaságra. Az egyik a suprasli nyomda első könyve: *Службникъ. Супрасль.* Лавра, 1695. rakt. jelz. Уу. III. 8. Ez a magyarországi gyűjtemények közül egyedül az Egi Főegyházmegyei Könyvtárban található meg. A nyomdát alapító baziliták Vilnából települtek Suprasl'ba, magukkal hozván az ott elkészült címlapokat, és felhasználták azokat.⁸ Ezért a szóban forgó könyvet is – címlapja miatt – a szakirodalom mindezideig tévesen az 1692-es kiadású vilnai liturgikonként írta le.

A másik ritkaság nemcsak országosan, hanem világviszonylatban is egyedülálló: *Триодионъ. Москва.* 1766. rakt. jelz. M. IV. 12. (Moszkvában ekkor csak egy nyomda működött, ezért az impresszumban nem jelölték.) A szakirodalom csak két csonka pél-

—

dányt ismer az egész világon, mindkettőnek a címlapja hiányzik; az egi példány viszont teljesen ép!

Horváth glagolitáival is egyedül áll Eger az eddig feltárt hazai gyűjtemények között. Megemlítendő, hogy a kutatás által ez ideig figyelmen kívül hagyott leőhelyeken, mindenekelőtt a Kalocsai Főegyházmegyei Könyvtárban, és feltehetőleg a Pécsi Püspöki Könyvtárban – értesüléseink szerint – lappanganak ilyen művek. Az egi glagolita könyvek a következők: *Шлѣкѣмѣшлѣ* Romae, Typis Sac[rae] Cong[regationis] de Propag[anda] Fide, 1635. rakt. jelz. I-IX-20; *Missale Romanum Slavonico Idiomate jussu SS. D.N. Papae Urbani Octavi editum. Romae, MDCCXLI, Typis & impensis Sacrae Congregationis de Propaganda Fide* Rakt. jelz. R. V. 2., illetve Tt. IV. 1. (Két variánsa létezik, mindkét egi példány az irodalomban első variánsként jelzett könyv.); *Букварь Славенский. В Риме. Типом Святого Собора от Размножения Веры.* 1753. rakt. jelz. S. IX. 29. (kolligátum/2.)

A fond legrégebbi darabja: *Исповшедаоник, сабран из православных начителъх по п.о. Мештру Иерониму Панормитану реда Приповшедалаца с. Доминика. Принесен ушезик. Босански трудом п.о. Ф. Стшелана Матшевина Солньяна, реда с. Франческа Малебратше обслуужуешех, даржава Босне Арпентине Приповшедаоца. Romae, Sac[rae] Congr[egationis] de Prop[aganda] Fide, 1630. rakt. jelz. S. IX. 29. (kolligátum/3.).* – A jelzett kolligátum első komponense egy görög nyelvű, alapvető imák szövegeit (Credo, Pater Noster, Ave Maria, etc.) tartalmazó mű, amelynek a címlapja hiányzik, papíránya a másik kettőhöz viszonyítva a leginkább előregedett. Ez a kolligátum tehát szláv és görög liturgikus könyveket együtt őrző és felhasználó possessorra utal, aki nagy valószínűséggel az egi ortodox egyházközség egykori tagjai sorában keresendő. Mint ismeretes, az egi szerb és görög kereskedők ortodox (görög keleti) egyházközsége is rendelkezett könyvállománnyal. Az anyagot *Löffler Erzsébet*, az Egi

—

— у језик

Vármúzeum osztályvezetője, illetve *Kovács Béla*, a Heves Megyei Levéltár igazgatója 1987-ben leltárba vette, és a műemlékileg védetté nyilvánított anyag a Szentendrén található Szerb Egyházművészeti és Tudományos Gyűjteménybe került. Néhány könyv helyben maradt, ezek a ma Ráctemplom néven múzeumként funkcionáló templomépületben vannak kiállítva.⁹

Bár a mi kutatásunk a kéziratokra nem irányul, itt említjük meg, hogy az Egri Főegyházmegyei Könyvtárban található egy kézirat *Irmologion*, amelyet *Baleczky Emil* ismertetett. Más cirill kézirat nincs az állományban.¹⁰

Honnan és hogyan kerülhettek ezek a könyvek az állományba? – A gyűjteményt Eszterházy Károly püspök eredetileg egyetemi könyvtár alapítása céljából hozta létre, tehát gazdagon reprezentálja mindazt, amire egy tizenharmadik századi római katolikus egyetemen szükség lehetett. A cirill és a glagolita nyomtatványok értelemszerűen nem tartoztak ebbe a gyűjtőkörbe, a proveniencia problémája nem mondható egyszerűnek.¹¹

Az alapító beolvasztott korábbi gyűjteményeket, így elődei: Telekessy István, Erdődy Gábor, valamint Ferenc püspökök könyvhagyatékát.¹² Ide került a XVIII. század elején alapított egri teológiai szeminárium könyvtára, úgyszintén a gyöngyösi plébánia, valamint a bártfai plébánia könyvtára. Ezek anyagában nem zárható ki a cirill könyvek előfordulása.¹³ A proveniencia kutatása szempontjából figyelmet érdemelnek az elhunyt kanonokok hagyatékai, amelyek közül sok már a tizenharmadik század nyolcvanas éveiben ide került. A szakirodalomban eddig csak Androvics Miklós hagyatéka nyert feldolgozást, ez bennünket érintő nyomtatványt nem tartalmaz.¹⁴

Az Eszterházy Károly alapította impozáns gyűjtemény a püspök 1799-ben bekövetkezett halálával sorvadni kezdett. Mivel az egyetemalapítási terv kudarcot vallott, a bibliotéka kiszorult a figyelem homlokteréből. A második egri érsek, Fischer István (Eger

L. Barbóczy Ferenc

1805-ben lett érseki székhely) egyházmegyeinek nyilvánította a gyűjteményt, és 1814-ben hozott rendeletével törvényesítette azt a szokást, hogy az elhunyt kanonokok könyvei rendre ide kerüljenek.¹⁵ Szepessy Ignácot állította a könyvtár élére, aki 1820-ban gyulafehérvári püspök, 1828-ban pedig pécsi püspök lett. Mind a gyulafehérvári Batthyányi-könyvtár, mind a Klimó György által alapított Pécsi Egyetemi Könyvtár második alapítójaként tisztelt Szepessyt.¹⁶ Sajnos, Egerből való távozásával az Egri Főegyházmegyei Könyvtár siralmas gondatlanság állapotába jutott. Nem vezettek semmilyen könyvfeldolgozó adminisztrációt, kötetek halmaza tűnt el. Bár az 1852-ben Egerbe került kiváló csillagász és meteorológus, Albert Ferenc a teljes restanciát feldolgozta, az említett gondatlanság miatt a kanonokok mint possessorok kutatása igen problematikus.¹⁷

A Rómában kiadott glagolita könyvek provenienciája kapcsolatba hozható Eszterházy könyvgyűjtésének bécsi segítőivel, mindenekelőtt Giuseppe Garampi bécsi pápai nunciussal. Személyes barátságuk akkor kötődött, amikor a későbbi egri püspök Rómába végezte a teológiai tanulmányait, a későbbi nuncius pedig levéltáros volt ugyanott. Garampi személyesen is ellátogatott Egerbe, valószínűleg ennek a látogatásnak a folyományaként keletkezett a későbbi könyvtár állományának első összeírása 1781-ben. (*Kandra Kabos* szerint már 1777-től működtetett kölcsönkönyvtárat Eszterházy a püspöki palotában, így a két példányban is meglévő 1781-es jegyzéket – más motívum híján – a nuncius látogatásához kapcsoljuk.) Ez a jegyzék tizenkét, cirill és glagolita nyomtatványt tartalmaz. – Megemlítjük, hogy a gyulafehérvári Batthyány-könyvtár, illetve a Klimó püspök alapította pécsi gyűjtemény szintén sokat köszönhet Garampi segítségének.¹⁸

Szakirodalomban helyet kapott az a logikus nézet, amely szerint a munkácsi görög katolikus egyházmegye papjait és paróchiáit kellene a keleti cirillikák possessorainak tekintenünk.

L. an

Amint alább látni fogjuk, a már említett *suprasl'i Служебникъ* esetében ismerjük a possessor személyét, és további tízenyolc nevet tekinthetünk azonosítottak, mint amelyek egyértelműen ruszin possessorokra vonatkoznak. Az utóbbiak egri tevékenységéről nincsenek egyértelmű adataink, így azt is a további kutatásnak kell tisztáznia, jártak-e Egerben a cirill margináliákban szereplő személyek.¹⁹

Az egri püspök, s különösen Eszterházy Károly nagy igyekezettel próbálták juriszdikciójukat a munkácsi görög katolikus apostoli vikáriátusra kiterjeszteni. Fáradozásukat nem koronázta siker, mert 1771-ben XIV. Kelemen pápa felállította a munkácsi görög katolikus püspökséget. Amint *Шифн Дулишкович* és mások elemzik, az Eger – Munkács viszony igen feszült volt, s a görögkatolikusokról kis valószínűséggel tételezhető fel, hogy liturgikus könyveket Egerbe vittek volna. Kivéve talán az ott tanuló papnövendékeket.²⁰

A szakirodalom eddig kevés figyelmet szentelt annak a kérdésnek, hogy a keleti *ycirillikák* provenienciája Batthyány Ignác gyűjtőmunkájával is magyarázható. A bibliofil főpap, aki gyulafehérvári püspöksége alatt már említett könyvtárát alapította, korábban Egerben volt prépost-kanonok. Ekkor Eszterházy jobbkezének tekinthető, aki átkutatta az északkelet-magyarországi, tehát: görög katolikusok lakta régiót, és tetemes mennyiségű könyvet gyűjtött. Nem zárható ki néhány szláv nyelvű liturgikus könyv Batthyány útján való bekerülése sem.²¹

Ami a papnövendékeket illeti, hat görög katolikus diák számára volt hely az egri teológián, Barkóczy és Eszterházy püspökök idejében. Egri tanulmányaikat az indokolta, hogy a munkácsi egyházmegyében nem volt megnyugtatóan megoldott a papképzés. Amint *Дулишкович* és mások leírják, olyannyira nem szívesen voltak ott, hogy egy alkalommal mind a hat megszökött. Ekkor hátrahagyhatták liturgikus könyveiket is. Aligha lenne magyarázható

о — Иоанн 19 70

azonban a mintegy három tucat cirill betűs szerkönyv provenienciája néhány kispap szökésével.²²

Akkor is kerültek Egerbe görögkatolikus papnövendékek, amikor Barkóczy püspök a kassai Kisdy-szemináriumot az egribe olvasztotta be. Reájuk utaló egyértelmű possessor adattal sem rendelkezünk.²³

Az egykorú protokollumok tanúsága szerint Eszterházy Károly püspök liturgikus könyveket kért a lvovi görög katolikus érsektől, hogy az Egerben folyó bizánci rítusú papképzést segítse. Ugyanaznap, 1768. december 22-én intézett levelet Zbiskó Károly szepesi nagypréposthoz hasonló céllal. Mindezideig nem találtuk nyomát az Egri Érseki Levéltár Archivum Vetus anyagában annak, hogy a címzettek teljesítették volna Eszterházy kérését.²⁴

A már említett, 1695-ös kiadású *suprasl'i Служебникъ* possessoráról a következő adatokkal rendelkezünk. Habina Lukács homonnai parochus ellentétbe került egyházi felsőbbbségével. Miután Ungvárott Bradács János meghurcoltatta, Eszterházyhoz menekült Egerbe, ahol a "görög szertartások", illetve a "rutén és az oláh nyelv" tanára lett. 1769-től 1775-ig működött Egerben. Megjegyzendő, hogy ő az egyetlen egri tanára a bizánci rítusnak, akiről a szakirodalom tud – jöllehet *Kandra Kabos* kézírataiban utal a Habina halála után kinevezett személyre is.²⁵

Habina Lukács egri működésének ideje alatt római katolikus pappá vált, azaz áttért a latin rítusra. A rítusváltáshoz kapcsolódó iratanyag is alkalmat ad arra, hogy Habina nevének a szakirodalomban elterjedt téves írásmódját itt korigáljuk. *Hodinka Antal* és követői "Péter" keresztnévén emlegetik Habinát. Az említett rítusváltás szentszéki jóváhagyását *Merenda*, Eszterházy római ágense másolatban megküldte Egerbe, s az Érseki Levéltárban megtalálható iratmásokat, illetve a *Merenda*-levél szövege egyaránt arról tanúskodik, hogy Habina keresztnéve "Lukács." Megjegyzendő, *Hodinka* is a Lukács nevet tünteti fel más műveiben, ame-

"Péter" keresztnévén

lyeknek a jelenkori egyháztörténeti szakirodalom kevesebb figyelmet szentelt. Az említett *Служебникъ* vilnai címlapjának felső szegélyén Lucas Habina fekete tintával írt possessori bejegyzés szerepel. ²⁶

JEGYZET

- 1/ A Magyar Soros Alapítvány anyagi támogatásával végzett kutatás. A Kuratóriumnak a szerző itt mond köszönetet.
- 2/ HODINKA Antal, Erdélyben és Oláhországban megjelent régi ószláv nyomtatványok. Magyar Könyvszemle, 6. 1890. 106–126. – Róla: UDVARI István, Hodinka Antal /1864–1946/ – a ruszin történelem kutatója. In: UÓ /szerk./ Ruszinok a XVIII. században. Történelmi és művelődéstörténeti tanulmányok. Nyíregyháza, 1992. 37–42. Tb. bibl. uo.
- 3/ OJTOZI, Eszter, Kirchenslawische Bücher aus der Klosterbibliothek zu Máriapócs. 1. Debrecen, 1977. Idem, 2. Debrecen, 1979. UÓ, A máriapócsi baziliták cirill betűs könyvei. Debrecen, 1982. ОЙТОЗИ, Эстер, Фонды книг кирилловской печати XVI–XVIII вв. нескольких библиотек Венгерский Народной Республики. Федоровские чтения 1980. Москва, 1984. 123–125.
OJTOZI Eszter, A Görögkatolikus Hittudományi Főiskola szláv és román cirill betűs könyvei. Debrecen, 1985. UÓ, A Debreceni Egyetemi Könyvtár szláv nyelvű és szláv vonatkozású régi nyomtatványai. Debrecen, 1987.
- 4/ GOTTESMANN, Dorothea, Slawische Bücher in dem Bibliotheken der reformierten Kollegien in Debrecen und Sárospatak bis 1850. Debrecen, 1962. UÓ, Slawische Bücher der Universitätsbibliothek in Debrecen bis 1850. Debrecen, 1963.

– OJTOZI Eszter – KÁRPÁTI László, Cirillbetűs könyvek Miskolcon, Nyíregyházán és a Pálos Könyvtárban. Könyv és Könyvtár, 15. 1987. 139–175. FÖLDVÁRI Sándor – OJTOZI Eszter, Az Egri Főegyházmegyei Könyvtár cirill és glagolita nyomtatványai. Debrecen, 1992.

- 5/ ЛАБЫНЦЕВ, Ю. А., Издания кирилловского шрифта XV-первой половины XVI. в. Москва, 1984. 7–16. ПОЛОНСКАЯ, И. Б. ЧЕРКАШИНА, Н. П., Правила составления библиографического описания старопечатных изданий. Москва, 1989. 54–147.
- 6/ PALLAGI Béláné–ZBISKÓ Ernőné, Az Egri Főegyházmegyei Könyvtár szláv anyagából. 1. Az Egri Pedagógiai Főiskola Évkönyve, 8. 1962. 608–616. UÓK, idem, 2. Az Egri Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei, 1. 1963. 431–441. UÓK, idem, 3. ua. sorozat, 2. 1964. 664–681. UÓK, idem, 4. ua. sorozat, 4. 1966. 559–578.
- 7/ FÖLDVÁRI Sándor–OJTOZI Eszter, Az Egri Főegyházmegyei Könyvtár cirill és glagolita nyomtatványai. Debrecen, 1992. Lásd még: FÖLDVÁRI Sándor, Adalékok az Egri Főegyházmegyei Könyvtár cirill és glagolita nyomtatványainak provenienciá kérdéséhez. Magyar Könyvszemle, 108. 1992. 2. 169–173. [A KLTE által rendezett XVIII. Russzisztikai és Szlavisztikai Napokon 1992. január 29-én elhangzott előadás.]
- 8/ KAWECZKA–GRYCZOWA, Alodia, Drukarze dawnej Polski od XV do XVIII wieku. Zeszyt 5. Wielkie Kieście Litewskie. Wrocław–Kraków, 1959. 236–237. ЛАБЫНЦЕВ, Ю. А., Кирилловские издания супрасльской типографии. Москва, 1978. 12. РОГОВ, А. И., Супрасль как один из центров культурных связей Белоруссии с другими славянскими странами. Славяне в эпоху феодализма. К столетию акад. В. И. Пичеты. Москва, 1978. 321–334.

- 9/ ДАВИДОВ, Динко, Споменици Будимске епархије. Београд, 1990. 317–320. Тб. bibliogr.: ibidem.
- 10/ БАЛЕЦКИЙ, Эмил, эгерский рукописный ирмологий. Studia Slavica Academiae Scientiarum Hungariae, 4. 1958. 3–4. 293–323. KÁRPÁTI László, Egy borsodi énekeskönyv a 18. századból. In: KUNT Ernő–SZABADFALVI József–VIGA Gyula /szerk./, Interetnikus kapcsolatok Északkelet-Magyarországon. Miskolc, 1984. 171–179. UŐ, A sajpálfalvai irmologion. In: TÜSKÉS Gábor /szerk./, "Mert az Isten hagyta..." Bp. 1986. 328–347. – IVÁNYI Sándor, Az Egri Főegyházmegyei Könyvtár kéziratkatalógusa. Bp. 1986. RITTER Márton, Az Egri Főegyházmegyei Könyvtár újabkori kéziratának jegyzéke. Eger, 1964. /Kézirat; a Főegyházmegyei Könyvtár tulajdonában./
- 11/ SOÓS Imre, Az egri egyetem felállításának terve /1754–1777/. Az Egri Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei, 5. 1967. 303–321. ANTALÓCZI Lajos, Az Egri Főegyházmegyei Könyvtár története 1793–1989. Eger, 1989. 10–14.
- 12/ TOLDY Ferenc, Egri szünnepok. Új Magyar Múzeum, 3. 1853. 10. 516–517.
- 13/ VARJU Elemér, Adatok az egri érsekmegyei könyvtár ismertetéséhez. Magyar Könyvszemle, 18. 1902. 27–49. SZARVASI Margit, Magánkönyvtáraink a XVIII. században. Főpapok és főurak, nemesek és polgárok gyűjteményei. Bp. 1939.
- 14/ MICHALEK Manó, Előszó. In: UŐ, Az egri érsekmegyei könyvtár szakszerű címjegyzéke. Eger, 1893. III–XII. BITSKEY István, Androvics Miklós egri kanonok könyvtára 1777-ben. Magyar Könyvszemle, 90. 1974. 34. 325–331.
- 15/ ANTALÓCZI, i. m. 1989. 36. MESZLÉNYI Antal, Az egri érsekség felállításának s a kassai és szatmári püspökségek kihalásának a története. Bp., 1938.

— БАЛЕЦКИЙ, ЭМИЛ

- 16/ KONCZ Ákos, Egri egyházmegyei papok az irodalmi téren. Eger, 1892. 225. VARJU Elemér, A gyulafehérvári Batthyány-könyvtár. Magyar Könyvszemle, 15. 1899. 156–157. 163. FÉNYES Miklós, A Pécsi Egyetemi Könyvtár története. I. Pécs, 1974. 24–40. SZÉNÁSZKY Mária, Szepesy Ignác kulturális tevékenysége. Magyar Könyvszemle, 108. 1992. 13–22.
- 17/ ALBERT Ferenc, Az egri érsekmegyei könyvtár leírása. In: UŐ /szerk./, Heves és Külső Szolnok Törvényesen egyesült Vármegyéknek leírása. Eger, 1868. 117–128. ZÉTÉNYI Endre, Albert Ferenc. Az Egri Pedagógiai Főiskola Évkönyve. 8. 1962. 393–407.
- 18/ LESKÓ József, Garampi József nuncius és egyházmegyeink. Egri Egyházmegyei Közöny, 53. 1921. 17. 141–153. VARJU, i. m. 1899. ibidem. HORVÁTH Margit, Klimó püspök könyvtár-alapítása. Közlemények a Pécsi Erzsébet Tudományegyetem Könyvtárából. 12. Pécs, 1932.
- 19/ FÖLDVÁRI Sándor, Hodinka Antal és a magyarországi cirill szakbibliográfia. In: UDVARI István /szerk./, A Hodinka Antal Emlékkonferencia előadásai. Nyíregyháza, 1993. ~~alatt~~. Hodinka Emlékkönyv, pp. 295–303.
- 20/ ДУЛИШКОВИЧ, Иоанн, Исторические черты Угро-русских. 111. Унгар, 1877. 199–213. HODINKA Antal, A munkácsi görög katolikus püspökség története. Bp. 1909. 622–625.
- 21/ ANTALÓCZI, i. m. 1989. 24. 28.
- 22/ ДУЛИШКОВИЧ, i. m. 1877. 158–161. BOZSIK Pál: Az egri papnevelés története a XVIII-században 1780-ig. Eger, 1910. 171.
- 23/ BOZSIK, i. m. 1910. 117–138.
- 24/ Protocollum Consistorii Agriensis 1768–1769. 550–551. Egri Érseki Levéltár, Archivum Vetus.
- 25/ ДУЛИШКОВИЧ, i. m. 1877. 171–173. BOZSIK, i. m. 1910. 142–143. 200. – KANDRA Kabos kéziratot anyaggyűjtése

tervezett monográfiájához Eszterházy Károlyról: Egri Főegyházmegyei Könyvtár, jelzet nélk. /ANTALÓCZI Lajos érseki főkönyvtáros úrnak itt mondunk köszönetet./

- 26/ HODINKA Antal, i. m. 1909. 769. PIRIGYI István: A görögkatolikus magyarság története. Nyíregyháza, 1982. 82. UŐ, A magyarországi görög katolikusok története. Nyíregyháza, 1990. I. 151. I. Ezzel szemben: HODINKA Antal, Papnövendékeink Nagyszombaton. Zorja – Hajnal, 1. 1941. 1–2. 21. ДУЛИШКОВИЧ, i. m. 1877. 171–173. ШЛЕПЕЦКИЙ, Андрей, Ценные документы прешовского епархиального архива, писанные кириллицой о Русинах-Украинцах 1609–1820. Zbornik Pedagogickej Fakulty v Presove University P. J. Safárika v Kosiciach. Slavistika 18. 1984. 3. 89. – MERENDA levele: Egri Érseki Levéltár, Archivum Vetus, 22. raktári szám, 129. iratszám.

ACTA
ACADEMIAE PAEDAGOGICAE AGRIENSIS
NOVA SERIES TOM. XXI.

AZ ESZTERHÁZY KÁROLY TANÁRKÉPZŐ FŐISKOLA

TUDOMÁNYOS KÖZLEMÉNYEI

REDIGIT – SZERKESZTI
PÓCS TAMÁS, V. RAISZ RÓZSA

Статьи по славянской филологии

TANULMÁNYOK
A SZLÁV FILOLÓGIA KÖRÉBŐL

REDIGIT – SZERKESZTI
HEKLI JÓZSEF

EGER

1993

ISSN 1216-8165

Felelős kiadó: dr. Orbán Sándor
főiskolai főigazgató

Készült az Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola
nyomdai üzemében